

و مقام‌های رسمی ایران از امضای این نامه توسط چین و روسیه این بود که این دو قدرت جهانی حتی در صورت بازگشت تحریم‌های شورای امنیت هم حاضر به اجرای آن نخواهند بود، چراکه در نامه رسمی خود تاکید کرده‌اند که فرایند اسنپک به صورتی که توسط سه کشور اروپایی فعال شده است «نمی‌تواند منجر به ایجاد تعهدات بین‌المللی قانونی برای کشورهای عضو سازمان ملل متحد گردد.» گام بعدی چین و روسیه، رای مثبت به قطعنامه پیشنهادی کره جنوبی، به‌عنوان رئیس دوره‌ای شورای امنیت سازمان ملل متحد برای ملغی کردن ۶ قطعنامه پیشین شورای امنیت بود. این پیش‌نویس قطعنامه با چهار رای مثبت چین، روسیه، پاکستان و الجزایر و دورای ممتنع کره جنوبی و گویان با مخالفت ۹ عضو دیگر شورا مواجه شد و به تصویب نرسید. نماینده چین در جلسه رای‌گیری تاکید کرد: «چین قاطعانه با فشار اجباری کشورهای مرتبط برای مکانیسم ماشه مخالف است و این اقدام را به عنوان تضعیف جدی تلاش‌های دیپلماتیک برای حل و فصل سیاسی موضوع هسته‌ای ایران می‌داند.» نماینده روسیه نیز در این نشست گفت: «اقدام کشورهای اروپایی برای فعال کردن تمهیدات محدودکننده براساس مکانیزم ماشه درحالی‌که خود آنها به تعهدات خود تحت برجام و قطعنامه عمل نکرده‌اند نشان‌دهنده سوءنیت و غیرقانونی است. ما اقدامی را که سه کشور اروپایی در شورای امنیت ارائه کردند، به رسمیت نمی‌شناسیم.»

انتشار خبر جعلی بیانیه روسیه و چین

بلافاصله بعد از این رای‌گیری خبرگزاری رسمی

اوکراین دارد و هم با اروپا و هم با آمریکا درگیر است. اگر بنا باشد مسکو خودش را از این گرفتاری‌ها کند، چپ‌سامانند دورانی که بحث ادعای خرید پهپادهای ایرانی پیش آمد، بار دیگر ما را درگیر گرفتاری خودش کند. بنابراین در شرایط فعلی روسیه نه تنها کارآمدی چندانی برای ما نداشته‌باشد، بلکه مایه آسیب هم باشد. البته اگر در سیاست خارجی ما توازن وجود داشت، روسیه ظرفیت‌های بسیار متنوع و خوبی داشت که می‌شد از آن استفاده برد و در شرایطی که بخشی از نیازهای ضروری ایران از دیگر نقاط جهان تامین می‌شد، می‌توانستیم نیازهای متقابل می‌بین ایران و روسیه تعریف کنیم. اما امروز در شرایطی قرار داریم که روسیه ممکن است احساس کند ما از سر ناچاری و نداشتن گزینه دیگر به سمت این کشور رفته‌ایم.

شرایط چین از این هم دشوارتر است. چین امروزی اساساً در چارچوب مناسبات اقتصادی و تجاری با کشورهای جهان تعریف می‌شود. اگر ما حجم روابط اقتصادی چین را با نقاط مختلف دنیا، به‌خصوص با اروپا و آمریکا در نظر بگیریم، متوجه می‌شویم که اگر بنا باشد چینی‌ها رفتار خلاف عرف و خارق‌العاده‌ای در روابط اقتصادی داشته‌باشند و بخواهند به صورت جدی با تحریم‌های شورای امنیت علیه ایران مقابله کنند، خودشان را گرفتار می‌کنند. اروپا و آمریکا برای چین بازار بسیار مهمی هستند و پکن به راحتی این ظرفیت را به ازای ظرفیت بسیار محدود روابط تجاری با ایران، به مخاطره نمی‌اندازد. روی چین هم چندان نمی‌توان حساب کرد که ایران تحت تحریم رانجات دهد. چین در شرایط عادی و وضعیت نرمال، می‌تواند یک شریک اقتصادی بسیار خوب برای ایران باشد، اما در شرایط غیرعادی، چینی‌ها بسیار محافظه‌کارتر از این هستند که بخواهند با حمایت از ایران، منافع خودشان را به خطر بیندازند. تا امروز هم اگر چینی‌ها، مثلاً نفت خام ایران را خریداری کرده‌اند، تا حد زیادی با چراغ سبز آمریکا بوده‌است و اگر آمریکا به شکل جدی و اقدامات قهری بخواهد جلوی فروش نفت ایران به چین را بگیرد، قطعاً چینی‌ها بسیار کمتر حاضر به

سه کشور اروپایی (E۳) اقدام کند و باید آن را باطل و بلااثر در نظر گیرد. هرگونه گام یا اقدامی که با نادیده گرفتن یا نقض قطعنامه ۲۲۳۱ شورای امنیت اتخاذ شود، نمی‌تواند منجر به ایجاد تعهدات بین‌المللی قانونی برای کشورهای عضو سازمان ملل متحد گردد.» وزرای خارجه ایران، روسیه و چین تصریح کردند: «اقدام وزرای امور خارجه سه کشور اروپایی (E۳) به وضوح مغایر با قطعنامه مذکور است و بنابراین، ذاتاً از نظر حقوقی و رویه‌ای معیوب می‌باشد. مسیری که سه کشور اروپایی (E۳) در پیش گرفته‌اند، اختیار و کارکردهای شورای امنیت سازمان ملل متحد را مورد سوءاستفاده قرار داده و هم‌زمان اعضای آن و همچنین جامعه بین‌المللی را در مورد ریشه‌های اختلال در اجرای برجام و قطعنامه ۲۲۳۱ گمراه می‌سازد.» این نامه مهم‌ترین گام روسیه و چین برای مقابله با بازگشت تحریم‌های پیشین شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه ایران بود. برداشت عمومی در میان رسانه‌ها

خود در جلسه و رای‌ی که داد، هر چند رای مثبت به توقف اسنپک بود، اما مفهومش این است که ماهیت جلسه و نتیجه آن را به رسمیت شناخته‌است. روسیه می‌توانست در جلسه رای‌گیری حضور نداشته‌باشد و به در دستور کار قرار گرفتن قطعنامه اعتراض کند.

رفتار روسیه کاملاً ناشی از شرایط و وضعیت فعلی خودش است. موضع‌گیری روسیه بیش از هر چیز تبلیغاتی است. اگر قرار باشد که روسیه به صورت جدی وارد ماجرا شود، شاید بتواند یک قطعنامه جدید در شورای امنیت ارائه بدهد و برای رای آوردن آن بسیار تلاش کند. صرف صدور بیانیه و ارسال نامه به رئیس شورای امنیت و دبیرکل سازمان ملل متحد، منفعتی برای ایران ندارد. روسیه تحریم است و نمی‌تواند تأثیر خاصی روی مناسبات اقتصادی ایران و جهان داشته‌باشد.

متأسفانه سیاست خارجی جمهوری اسلامی تا حد زیادی از حالت توازن خارج شده‌است. سیاست خارجی مادر مسیر تک‌قطبی شدن حرکت می‌کند و صرفاً به روسیه و چین اتکا می‌کند. دنیا به جز روسیه و چین ظرفیت‌های دیگری دارد که تهران تا حد زیادی از این ظرفیت‌ها غفلت کرده‌است. حالا در این شرایط ما بر اساس هر تحلیلی، کاملاً سمت چین و روسیه رفته‌ایم. سوال این است که آیا در این شرایط پکن و مسکو می‌توانند به ما کمکی بکنند؟ من صراحتاً در پاسخ به این سوال می‌گویم که نه! روسیه خودش گرفتاری جدی در

توقع از شرق

روسیه و ایران تا چه اندازه می‌توانند به ایران در مقابله با اجرای تحریم‌های شورای امنیت کمک کنند؟

شهاب شهسواری

خبرنگار گروه دیپلماسی

پس از آنکه سه کشور اروپایی روز ۶ شهریور در نامه‌ای به شورای امنیت سازمان ملل متحد خواستار اجرای مکانیسم اسنپک و بازگشت ۶ قطعنامه پیشین شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه ایران شدند، چین و روسیه در حمایت از ایران با این اقدام سه کشور اروپایی مخالفت کردند. چهار روز بعد از اقدام سه کشور اروپایی، وزرای خارجه ایران، روسیه و چین، این اقدام را در نامه‌ای مشترک به دبیرکل سازمان ملل متحد و رئیس دوره‌ای شورای امنیت، اقدام کشورهای اروپایی را غیرمشروع و خلاف مفاد قطعنامه ۲۲۳۱ توصیف کردند. در این نامه آمده‌است: «شورای امنیت نمی‌تواند بر اساس نامه ارائه‌شده توسط

نگاه

دیپلمات

نعمت‌الله ایدزی

سقفیر پیشین ایران در روسیه

روسیه کشوری است که تحت تحریم است. اگر مسکو ادعا کند از بازگشت تحریم‌های شورای امنیت علیه جمهوری اسلامی ایران تبعیت نخواهد کرد یا آن را نامشروع می‌داند، به این انگیزه است که اساساً با ساختار تحریمی در دنیا مقابله بکند. نکته مهم این است که مناسبات تجاری روسیه با ایران چندان زیاد نیست که اگر قرار باشد مسکو با تحریم‌ها مقابله کند، تأثیر جدی روی اقتصاد و تجارت خارجی ما بر جا نخواهد گذاشت. اقتصاد ایران و روسیه مکمل یکدیگر نیست، بلکه در بسیاری از حوزه‌ها در رقابت با یکدیگر هم هستیم. روسیه و ایران هر دو تحریم هستند، اقتصاد وابسته به فروش نفت خام و گاز طبیعی دارند. بعد از بازگشت قطعنامه‌های تحریمی شورای امنیت سازمان ملل متحد، مشکل اصلی ما بر فروش نفت و خرید کالا از خارج از کشور تبدیل خواهد شد و این موارد چیزهایی نیست که روسیه بتواند در آنها به ما کمک کند.

علاوه بر این، روسیه به‌رغم اینکه می‌دانشست قطعنامه توقف اسنپک در شورای امنیت رای نمی‌آورد، در رای‌گیری مشارکت کرد و عملاً با حضور

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

نگرانی نسبت به سر نوشت نظام عدم اشاعه

پس از حمله ماه ژوئن اسرائیل و آمریکا، مجلس ایران قانونی را برای تعلیق همکاری‌ها با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی تصویب کرد. پیش از آن نیز از سال ۲۰۱۸ که دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا تصمیم گرفت از برجام خارج شود، ایران به صورت روزافزون دسترسی‌های آژانس را به برنامه هسته‌ای خود محدودتر می‌کرد. آژانس بین‌المللی انرژی اتمی در گزارش ماه مه خود تاکید کرد که دیگر «استمرار آگاهی» در مورد برنامه هسته‌ای ایران ندارد. منع ورود بازرسان آژانس به ایران یک چالش برای جامعه بین‌المللی خواهد بود. معنای این اقدام این است که دیگر ارزیابی مستقلی از وضعیت برنامه هسته‌ای ایران وجود نخواهد داشت. در عین حال معنایش این است که تعامل دیپلماتیک با ایران در خصوص برنامه هسته‌ای باید بر اساس ارزیابی‌های اطلاعاتی منفرد کشورها انجام شود. این موضوع مانعی برای آغاز مذاکرات خواهد شد، چراکه یک مجموعه واقعیت مورد قبول طرف‌ها برای آغاز مذاکرات وجود ندارد. ایران و آژانس اوایل سپتامبر توافقی را امضا کردند که بازرسان بر اساس آن بتوانند بار دیگر برای بازرسی در محل به ایران برگردند. با این حال هیچ توافقی وجود ندارد که بازرسان دقیقاً کی بر می‌گردند و ایران اطلاعات مرتبط با تأسیساتش را چه زمانی در اختیار آژانس قرار می‌دهد. دلیل فقدان یک زمانبندی، مشخص است: دولت ایران دیگر به آژانس اعتماد ندارد و استقلالش را به عنوان یک آژانس نظارتی مورد تردید می‌داند. ایران آژانس را به استاندارد دوگانه متهم کرده‌است، اینکه آژانس به شدت حمله روسیه را به نیروگاه اتمی اوکراین محکوم کرد، اما حملات اسرائیل را به تأسیسات هسته‌ای ایران با لحنی نرم‌تر ماستمالی کرد. (آژانس می‌گوید که هر دو راه یک شکل محکوم کرده‌است). بدون حضور بازرسان، بی‌اعتمادی میان طرف‌های مرتبط افزایش پیدای کند و عدم قطعیت در موضوعیت برنامه هسته‌ای ایران افزایش پیدا خواهد کرد. این موضوع باعث می‌شود که توافقی برای اجتناب از بازگشت تحریم‌های تنبیهی علیه ایران که آخر سپتامبر اتفاق افتاد، مشکل‌تر شود. به نظر می‌رسد که ایالات متحده آمریکا معتقد است که اقدام نظامی برای نابود کردن برنامه هسته‌ای ایران کافی است و علاقه‌ای به مذاکره مجدد نشان نداده‌است. حمله آمریکا به ایران هم باعث شده‌است که بازگشت تهران به میز مذاکرات به لحاظ سیاسی غیرممکن شود. در عین حال روابط روسیه و ایران هم به دلیل تحریم‌های غرب علیه روسیه متحول شده‌است و مسکو به تهران نزدیک‌تر شده‌است. سه کشور اروپایی مذاکرات با ایران را ادامه داده‌اند و تحت شروطی اعلام کرده‌اند که حاضر هستند بازگشت تحریم‌ها را به تعویق بیندازند. اما مواضع طرف‌ها بسیار از دور هم است و تنها چند روز تا بازگشت تحریم‌ها از طریق اسنپک باقی مانده‌است. ایران گفته‌است که در صورت بازگشت تحریم‌ها روابط خود را با آژانس تعلیق می‌کند. ایران و اروپا در حاشیه مجمع عمومی دیدار می‌کنند، اما خیلی بعید است به توافقی برسند. دولت ایران در عین حال بارها تهدید کرده‌است که از پیمان عدم اشاعه (NPT) خارج می‌شود، اما به نظر می‌رسد که مذاکره کنندگان اروپایی این تهدید را چندان جدی نگرفته‌اند اما اگر این اتفاق بیفتد، مشکلات بیشتری برای نظام عدم اشاعه که اجازه می‌دهد کشورهای متعددی در جهان به فناوری هسته‌ای دسترسی داشته‌باشند، ایجاد شود. اگر مذاکرات ایران و سه کشور اروپایی شکست بخورد و تحریم‌ها بازگردد، به نظر نمی‌رسد که ایران دیگر هیچ انگیزه‌ای برای همکاری با آژانس داشته‌باشد. این مسئله باید باعث نگرانی همگان شود. عدم دسترسی بازرسان آژانس به برنامه هسته‌ای ایران، دسترسی دیگر کشورهای جهان به فناوری هسته‌ای را نیز به خطر می‌اندازد و مبنای نظام عدم اشاعه هسته‌ای را زیر سوال می‌برد. اگر ایران بخواهد برنامه هسته‌ای خود را بازسازی کند، اسرائیل و آمریکا دوباره خود را در وضعیت مشابه قبلی می‌بینند و احتمالاً جنگی جدید آغاز می‌شود. چین تاکنون با ایران و روسیه همسو بوده‌است و با بازگشت تحریم‌ها از طریق اسنپک مخالفت کرده‌است. اما آسیب بیشتر به نظام عدم اشاعه در چارچوب منافع چین هم نیست. دیپلمات‌های چینی و روسی هم باید بدانند که به عنوان کشورهای دارای سلاح هسته‌ای تحت پوشش NPT، از این پیمان منفعت می‌برند. اضافه شدن کشورهای بیشتر مسلح به سلاح هسته‌ای در چارچوب منافع امنیتی آنها هم نیست. آنها باید از روابطشان با ایران برای بررسی گزینه‌های توافقی محتمل استفاده کنند.